

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Er referens/dnr
U2023/03200

2024-02-27

Remissvar

Centrala studiestödsnämndens promemoria *Uppdrag att ta fram förslag på regelförenklingar inom omställningsstudiestödet* och Utbildningsdepartementets promemoria *Kompletterande förslag vad gäller ikraftträdande av vissa förslag i CSN:s promemoria Uppdrag att ta fram förslag på regelförenklingar inom omställningsstudiestödet*

Svenskt Näringsliv, Förhandlings- och samverkansrådet PTK och LO (parterna) har beretts möjlighet att yttra sig över CSN:s promemoria *Uppdrag att ta fram förslag på regelförenklingar inom omställningsstudiestödet* och Utbildningsdepartementets promemoria *Kompletterande förslag vad gäller ikraftträdande av vissa förslag i CSN:s promemoria Uppdrag att ta fram förslag på regelförenklingar inom omställningsstudiestödet*.

Parterna ställer sig övergripande positiva till CSN:s förslag på regelförenklingar inom omställningsstudiestödet och tillstyrker förslagen 5.1.1 - 5.1.4 och 5.2 - 5.6.

Förslagen bör ge förutsättningar för en mer effektiv och i ökad utsträckning automatiserad handläggning av stödet med kortare handläggningstider som följd. Parterna bedömer att förslagen ligger i linje med syftet för omställningsstudiestödet och att de inte förändrar målgruppen för stödet.

Mot bakgrund av att CSN inte klarar av att hålla rimliga svarstider till de som söker omställningsstudiestöd och hittills inte har kunnat, och de närmaste åren inte bedömer sig kunna, nyttja det anslag som avsatts för året, är behovet av åtgärder som ger CSN ökade möjligheter att effektivisera och automatisera handläggningen av omställningsstudiestödet mycket angelägna och brådskande. CSN beskriver i promemorian handläggningsläget inom omställningsstudiestödet som akut. Parterna anser i likhet med CSN att de bestämmelser som föreslås i avsnitt 5 i CSN:s promemoria bör träda i kraft redan den 1 juli 2024.

5.1.1 Etableringsvillkoret ska endast prövas genom inkomst

CSN:s förslag: Villkoret om att den studerande ska vara etablerad på arbetsmarknaden under minst 96 månader av de senaste 14 åren, ska ändras så att bedömningen enbart utgår ifrån uppgifter om arbetsinkomster utan att ta hänsyn till arbetad tid. Kravet på vad som är en tillräcklig arbetsinkomst

under en månad ska samtidigt sänkas till minst 12,5 procent av det inkomstbasbelopp som gäller under det år inkomsterna intjänats.

För de kalenderår då det inte finns månadsvisa inkomstuppgifter redovisade, ska vissa månader ändå kunna räknas. Inkomsten ska då anses motsvara arbete under det antal hela kalendermånader, högst tolv, som årsinkomsten delat med 0,125 inkomstbasbelopp uppgår till.

Parternas synpunkter

Parterna tillstyrker förslaget. CSN uppger att prövningen av arbetsvillkoren, i synnerhet etableringsvillkoret, är den utredning som har störst påverkan på handläggningstiderna hos CSN. CSN uppger vidare att omkring tre av tio ansökningar kräver en utredning av arbetsvillkor utifrån arbetad tid i stället för inkomstuppgifter och att granskningen av manuella intyg för bedömning av arbetad tid är tidskrävande och bidrar till att förlänga handläggningstiden för alla ärenden. CSN bedömer att regelverket behöver ändras på ett sätt som gör att prövningen kan schabloniseras för att utredningen av etableringsvillkoret ska kunna förenklas och automatiseras.

Parterna ser nyttan med att prövningen av etableringsvillkoret ska kunna automatiseras. Parterna kan därför – under vissa förutsättningar – tänka sig en lösning där CSN endast utgår från arbetsinkomster vid prövningen av etableringsvillkoret. Om prövning endast ska utgå från inkomster behöver inkomstgränsen, liksom CSN föreslår, halveras från 25 till 12,5 procent av inkomstbasbeloppet per månad och från 3 till 1,5 inkomstbasbelopp per år. En högre inkomstgräns skulle innebära att arbetstagare med lägre inkomster, trots att de arbetar i en omfattning som motsvarar i genomsnitt 16 timmar per vecka, inte skulle kunna tillgodoräkna sig dessa månader i etableringsvillkoret. En lägre inkomstgräns än den som föreslås skulle innebära att personer som saknar en tydlig etablering på arbetsmarknaden – och som inte tillhör målgruppen för omställningsstudiestödet – skulle kunna tillgodoräkna månader i etableringsvillkoret.

Vidare behöver i enlighet med CSN:s förslag en schabloniserad prövning av årliga inkomster för tid före 2019, då det saknas uppgifter om månadsinkomster, införas på så vis att den som har en inkomst som är lägre än 1,5 inkomstbasbelopp under ett kalenderår ska kunna tillgodoräkna sig det antal månader som inkomsten motsvarar när årsinkomsten delas med 0,125 inkomstbasbelopp. Denna beräkningsmodell är enligt parternas uppfattning en förutsättning för att etableringsvillkoret ska kunna prövas enbart med inkomstuppgifter. Annars skulle de vars årsinkomst inte når upp till 1,5 inkomstbasbelopp inte kunna tillgodoräkna någon månad i etableringsvillkoret under det aktuella året, vilket skulle ge orimliga konsekvenser för dessa individer. Parterna konstaterar att beräkningsmodellen visserligen bidrar till att det blir något lättare att uppfylla etableringsvillkoret för år före 2019 än för år efter 2019, men att den per automatik succesivt kommer att fasas ut fram till dess att inte längre något år före 2019 ryms inom ramtiden på 14 år.

Parternas bedömer att målgruppen sannolikt vidgas något med förslaget, men att förändringen är acceptabel för att kunna automatisera och därmed effektivisera prövningen av etableringsvillkoret. Att den sökande även måste uppfylla aktualitetsvillkoret där inkomstgränsen även fortsättningsvis är 25 procent av ett inkomstbasbelopp per månad eller 3 inkomstbasbelopp per år bidrar även det, enligt parterna, till att säkerställa att rätt målgrupp har möjlighet att ta del av stödet. Parterna delar CSN:s bedömning att förslaget ligger i linje med syftet med omställningsstudiestödet.

5.1.2 Det ska inte ställas krav på att förvärvsarbetet har varit den studerandes huvudsyssla

CSN:s förslag: Kravet på att förvärvsarbetet ska ha varit den studerandes huvudsyssla vid bedömningen av etableringsvillkoret, ska strykas.

Parternas synpunkter

Parterna tillstyrker förslaget. CSN redogör för att prövningen av bestämmelsen om att förvärvsarbetet ska ha varit den studerandes huvudsyssla är tids- och resurskrävande. Det gäller inte minst för tid före 2019 då det endast finns uppgifter om årsinkomst vilken inte kan ligga till grund för prövningen av arbetsvillkoret om den studerande har haft studiestöd under någon månad under det aktuella kalenderåret. CSN konstaterar därtill att utredningen av villkoret om huvudsyssla inte är möjlig att automatisera.

Då inkomstgränsen för etableringsvillkoret halveras och inkomster även under månader med studiemedel om minst 50 procent kan tillgodoräknas i etableringsvillkoret bedömer parterna att förändringen sannolikt innebär att något fler i det yngre åldersspannet, jämfört med idag, kommer uppfylla etableringsvillkoret. Parterna konstaterar samtidigt att det även fortsatt krävs tillräckliga arbetsinkomster under 96 månader under de senaste 14 åren och att det därmed fortfarande krävs att individen är etablerad på arbetsmarknaden. Parterna bedömer sammantaget att förändringen är acceptabel då den underlättar automatisering och därmed möjliggör kortare handläggningstider vid prövning av etableringsvillkoret.

5.1.3 Fler ersättningar ska vara överhoppningsbara vid bedömning av aktualitetsvillkoret

CSN:s förslag: Även tid med graviditetspenning, närståendepenning, rehabiliteringspenning och smittbärrpenning enligt socialförsäkringsbalken ska vara överhoppningsbara när ramtiden för aktualitetsvillkoret ska fastställas.

Parternas synpunkter

Parterna tillstyrker förslaget. CSN anger att en harmonisering som innebär att samma ersättningar beaktas vid prövningen av etablerings- och aktualitetsvillkoren skulle förenkla prövningen. Parterna delar CSN:s bedömning att aktualitetsvillkoret bör justeras på så sätt att alla de ersättningar enligt socialförsäkringsbalken som får jämföras med arbete vid bedömningen av etableringsvillkoret, ska vara överhoppningsbara i bedömningen av aktualitetsvillkoret. Idag är månader när den studerande har fått omställningsstudiestöd, föräldrapenningsförmåner och sjukpenning enligt socialförsäkringsbalken, samt dagersättning och dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, överhoppningsbara när ramtiden för aktualitetsvillkoret beräknas. Med CSN:s förslag blir även månader då den studerande har fått graviditetspenning, närståendepenning, rehabiliteringspenning, och smittbärrpenning enligt socialförsäkringsbalken, överhoppningsbar tid när ramtiden för aktualitetsvillkoret ska fastställas.

Parterna bedömer att den ändring som föreslås inte påverkar målgruppen för omställningsstudiestödet eller det grundläggande syftet med reformen. Parterna vill understryka att ytterligare förändringar av aktualitetsvillkoret ej bör ske. Detta då det, liksom även CSN framför, finns en uppenbar risk för att målgruppen för stödet utvidgas och att det grundläggande syftet med reformen påverkas. Därtill finns en risk att det skulle leda till att aktualitetsvillkoret då skulle komma att divergera alltför mycket mot kvalifikationskraven för att erhålla grundläggande omställnings- och kompetensstöd från omställningsorganisationer.

5.1.4 Egenföretagare ska få räkna med tid med aktiv näringsverksamhet i de två arbetsvillkoren

CSN:s förslag: Regeringen ska få meddela föreskrifter om att omställningsstudiestöd får lämnas till egenföretagare som uppfyller andra villkor än att de har haft en viss minsta inkomst eller kan visa arbetad tid under de ramtider som anges i 6 § lagen om omställningsstudiestöd.

En egenföretagare som under en månad inte uppfyller kravet på viss arbetsinkomst, men som under samma månad har bedrivit aktiv näringsverksamhet enligt 2 kap. 23 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska få tillgodoräkna sig den månaden i etableringsvillkoret och aktualitetsvillkoret.

Parternas synpunkter

Parterna tillstyrker förslaget.

Även egenföretagare tillhör målgruppen för omställningsstudiestödet och villkoren om förvärvsarbete ska kunna uppfyllas om den sökande kan visa att han eller hon har arbetat i ett eget företag. I första hand ska en egenföretagare kunna redovisa inkomster, men om arbetet inte burit någon vinst som kan motsvara inkomstkraven måste den sökande kunna visa för CSN varför så varit fallet eller på annat sätt visa att aktiv näringsverksamhet har bedrivits i tillräcklig omfattning, vilket enligt förarbeten kan göras exempelvis genom intyg från en revisor eller liknande. CSN konstaterar emellertid att det i praktiken har visat sig vara svårt för egenföretagare att i de fall dennes inkomst inte är tillräcklig, visa arbete i tillräcklig omfattning.

CSN:s utredningar av arbetsvillkoren för egenföretagare är därför ofta tids- och resurskrävande, vilket bidrar till längre handläggningstider för egenföretagare samtidigt som dessa utredningar drar resurser från och minskar effektiviteten i handläggningen av ansökningar från övriga sökande.

CSN anger att prövningen av arbetsvillkoren för egenföretagare i första hand ska fungera som för andra sökande. CSN bedömer att det därutöver bör införas en alternativ regel för prövningen av arbetsvillkoren när egenföretagare inte uppfyller kravet på tillräckliga inkomster för etableringsvillkoret, eller krav på arbetad tid eller tillräckliga inkomster för det fall det gäller aktualitetsvillkoret.

CSN föreslår att en egenföretagare som under en månad inte uppfyller kravet på viss arbetsinkomst, men som under samma månad har bedrivit aktiv näringsverksamhet, bör få tillgodoräkna sig månaden i etableringsvillkoret och aktualitetsvillkoret. Förslaget innebär enligt CSN att egenföretagare som har arbetat minst 13 timmar per vecka kommer att kunna kvalificera sig för omställningsstudiestödet. CSN anger även att de egenföretagare vars näringsverksamhet bygger på företagarens egen arbetsinsats (som till exempel konsulter, skribenter eller hantverkare) alltid anses bedriva aktiv näringsverksamhet och att dessa visserligen kommer få lättare att uppfylla etablerings- och aktualitetsvillkoren. Samtidigt måste de ha en årlig inkomst som kan fastställas av Försäkringskassan för att komma i åtnjutande av omställningsstudiestödet, och de egenföretagare som har arbetat i liten utsträckning kommer normalt att sakna eller ha en låg årlig inkomst som grund för beräkningen av storleken på omställningsstudiestödet. Vidare anger CSN att prövningen också blir möjlig att automatisera.

Parterna delar CSN:s uppfattning att ändringen i förordningen skulle underlätta för egenföretagare att uppfylla arbetsvillkoren, vilket är centralt för att egenföretagare ska ges rimliga möjligheter att kvalificera sig för stöd men även för att handläggningen av omställningsstudiestödet ska kunna effektiviseras i sin helhet. Parterna anser att det är viktigt med en balans där egenföretagare får jämbördiga men inte väsentligt enklare förutsättningar att uppfylla arbetsvillkoren än anställda. Parterna bedömer att förslaget bör innebära sådan balans utan att målgruppen för stödet väsentligt utvidgas.

Då alla aspekter inte är utredda i förslaget utesluter inte parterna att ytterligare justeringar i föreskrifterna kan behöva göras efter att regelverket varit i bruk en tid.

Parterna har ytterligare två synpunkter i anslutning till förslaget.

Parterna bedömer att Utbildningsdepartementet särskilt bör analysera om förslaget om alternativregeln om aktiv näringsverksamhet, där vissa egenföretagare alltid kommer anses bedriva aktiv näringsverksamhet oavsett hur många timmar de arbetat, i kombination med fastställande av årlig inkomst enligt bestämmelserna om SGI under uppbyggnadsskede, skulle kunna innebära en risk för spekulation mot och överutnyttjande av omställningsstudiestödet. Om så skulle vara fallet bör det övervägas om det i lagen om omställningsstudiestöd ska anges att bestämmelserna i Socialförsäkringsbalken om SGI under uppbyggnadsskede inte ska vara tillämpliga vid fastställande av årlig inkomst vid ansökningar om omställningsstudiestöd.

Parterna önskar ett förtydligande av vilka driftsformer för egenföretagare som omfattas av att förslaget om alternativregeln om aktiv näringsverksamhet. CSN skriver att:

”En egenföretagare är en person som självständigt bedriver näringsverksamhet i form av en enskild firma, handelsbolag, kommanditbolag eller aktiebolag. Den som driver ett aktiebolag kan även vara anställd i bolaget och ha ordinarie lön. För den som har lön kan Skatteverket lämna uppgifter om månadsvisa arbetsinkomster. För övriga egenföretagare har Skatteverket inte några uppgifter om månadsvisa arbetsinkomster. Dessa egenföretagare är därför hänvisade till att redovisa uppgifter som utvisar att de har lagt ned minst 16 timmar per vecka på sitt arbete.”

Parterna bedömer att detta kan tolkas såväl som att de som är anställda i eget aktiebolag ska omfattas av reglerna som att de inte ska göra det. Här bedömer parterna att det behövs ett förtydligande.

Parterna noterar även att i prop. 2021/22:176 används, i de texter som behandlar omställningsstudiestödet, begreppet egenföretagare utan att det ges någon definition. Inget sägs om vad som gäller för personer som är anställda i eget aktiebolag, dvs om de i förhållande till omställningsstudiestödet ska betraktas som anställda eller som egenföretagare.

5.2 Omställningsstudiestöd ska kunna lämnas för kortare utbildningar som påbörjats före den 1 januari 2023

CSN:s förslag: Det ska vara möjligt att få omställningsstudiestöd för utbildningar som är kortare än 80 veckor och som har påbörjats före den 1 januari 2023.

Parternas synpunkter

Parterna tillstyrker förslaget. CSN redogör för att övergångsbestämmelsen som innebär att en studerande endast har rätt till omställningsstudiestöd för en utbildning som påbörjats före den 1 januari 2023 om utbildningen är minst 80 veckor, ger stora effekter både på vilka ansökningar som kan beviljas stöd och på CSN:s handläggning.

Dels har bestämmelsen enligt CSN, tillsammans med den praxis som finns för bedömningen av en utbildnings längd, inneburit att det är svårare för en studerande som vill vidareutbilda sig inom sitt nuvarande yrkesområde, att få rätt till omställningsstudiestöd, än för den som helt byter yrke. Detta då det räcker med att den som söker stöd för en utbildning som är kortare än 80 veckor, någon gång före den 1 januari 2023 har läst någon enstaka kurs som skulle kunna tillgodoräknas i utbildningen, för att utbildningen redan ska anses ha påbörjats och ansökan därmed avslås. CSN redogör därtill för

att en granskning av avslagsbeslut som myndigheten gjort visar att av de som var 40 år eller äldre hade närmare hälften fått avslag pga. att utbildningen var kortare än 80 veckor och hade påbörjats före den 1 januari 2023.

Dels har övergångsbestämmelsen lett till tids- och resurskrävande handläggning för CSN, då den innebär att CSN i samtliga ärenden om omställningsstudiestöd måste lägga tid på att utreda vad den studerande har för tidigare utbildning, om den är en del av den utbildning som den studerande ansökt om omställningsstudiestöd för, och när utbildningen i så fall påbörjades. Den praxis som finns på området innebär dessutom att bedömningen av utbildningens längd måste göras helt manuellt, och inte är möjlig att automatisera.

Därtill lyfter CSN att de nuvarande reglerna leder till att prövningen är rättsosäker bland annat då myndigheten inte alltid har kunskap om den sökandes tidigare studier och om de kommer att tillgodoräknas i den utbildning eller examen som den studerande nu har för avsikt att ta. Parterna vill här påpeka att det enligt parternas uppfattning torde vara mycket svårt för CSN att göra korrekta bedömningar av vilka tidigare utbildningar som i praktiken kommer kunna tillgodoräknas inom ramen för en ny utbildning. När det gäller tillgodoräknande inom högskoleutbildning krävs som exempel att den som söker om tillgodoräknande har antagits till och registrerats för studier vid lärosätet. Därefter är det den enskilda högskolan som gör en individuell prövning av den sökandes kunskaper och färdigheter i förhållande till den utbildning mot vilken tillgodoräkandet ska ske.¹

Parterna anser att övergångsbestämmelsen, tillsammans med den praxis som bildats, medför både orimliga konsekvenser för den enskilde individen och för omställningsstudiestödet effekter, då sökande som med en viss utbildningen anses stärka sin framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov, nekats stöd på grund av förekomsten av studier före 2023 som rent teoretiskt skulle kunna tillgodoräknas i den utbildning som den sökande ansöker om omställningsstudiestöd för.

Parterna delar CSN:s uppfattning om att förslaget inte leder till att målgruppen för omställningsstudiestödet förändras på ett sätt som inte ligger i linje med det grundläggande syftet med reformen.

5.3 Den studerandes årliga inkomst ska kunna bestämmas fem månader innan studiestarten

CSN:s förslag: Den årliga inkomst som läggs till grund för beräkningen av omställningsstudiestödet storlek ska bestämmas med utgångspunkt i förhållandena den dag ansökan kom in till CSN, dock tidigast fem månader före studiestarten. En ny årlig inkomst ska läggas till grund för ett beslut om omställningsstudiestöd för den som efter ett uppehåll i studierna under fem månader eller längre återkommer med en ny ansökan om omställningsstudiestöd.

Parternas synpunkter

Parterna tillstyrker förslaget. CSN redogör för att den nuvarande bestämmelsen om att den årliga inkomsten får fastställas tidigast tre månader före studiestart innebär att de studerande sällan kan få ett beslut i god tid innan studiestarten. Något som förstärks av att handläggningstiderna hos Försäkringskassan har varit mycket långa. Parterna delar CSN:s uppfattning att Försäkringskassan bör kunna inleda sina utredningar om den studerandes årliga inkomst tidigare än idag och att en ordning där den årliga inkomsten får fastställas tidigast fem månader innan studiestarten, vilket innebär att

¹ Högskolornas handläggning av tillgodoräknandeärenden – en vägledning Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2021

Försäkringskassan alltid kan inleda sin utredning om den sökandes årliga inkomst direkt vid ansökningstillfället, är rimligt avvägd.

Parterna bedömer att Försäkringskassans handläggningstider på cirka två till tre månader är oacceptabelt långa, och anser att regeringen har ansvar för att säkerställa att Försäkringskassan snarast möjligt klarar av att handlägga ärenden avseende årlig inkomst vid ansökningar om omställningsstudiestöd på ett effektivt sätt och som normalt inte väsentligt fördröjer beslut till de som ansökt om omställningsstudiestöd. En effektiv handläggning av ansökningar om omställningsstudiestödet kräver en effektiv handläggning hos både CSN och Försäkringskassan samt ett väl fungerande samarbete mellan dessa myndigheter. De som ansöker om omställningsstudiestöd med god framförhållning har behov av och rätt till, att få besked i god tid innan studiestart. Även de som ansöker om stöd med kortare framförhållning, i nära anslutning till att behovet av utbildning uppstår, ska kunna räkna med ett beslut inom rimlig tid.

Parterna ställer sig även positiva till CSN:s förslag att en ny årlig inkomst bör fastställas om den studerande återkommer med en ny ansökan efter ett studieuppehåll om minst fem månader i stället för som idag ett uppehåll om minst fyra månader. Detta då det i annat fall finns risk att för att den årliga inkomsten kommer behöva fastställas utifrån förhållanden medan den studerande är i studier.

Parterna delar CSN:s uppfattning om att varken målgrupp för eller syfte med omställningsstudiestödet påverkas. Parterna bedömer att det generellt visserligen är en nackdel att den årliga inkomsten som ligger till grund för beräkningen av stödet i vissa fall kommer att vara mindre aktuell än enligt nuvarande regelverk, men anser att nyttan av att fler kan få den årliga inkomsten fastställd, och att CSN därmed kan besluta om och beräkna storleken på omställningsstudiestödet, i god tid innan studiestart överväger.

5.4 Studiestart vid beslut om årlig inkomst ska vara starten av den första tidsperiod som en ansökan avser

CSN:s förslag: Med studiestart vid bestämmandet av den studerandes årliga inkomst ska avses starten av den första period som den studerande ansöker om omställningsstudiestöd för i aktuell ansökan.

Parternas synpunkter

Parterna tillstyrker förslaget. Anledningen till att den studerandes årliga inkomst ska fastställas med utgångspunkt i förhållandena, enligt nuvarande regler, inom en tremånadersperiod före studiestarten är att omställningsstudiestödet som ska ersätta ett inkomstbortfall vid studier ska beräknas på aktuella inkomstuppgifter. Om studiestarten när det gäller fastställande av årlig inkomst i praxis från Överklagandenämnden för studiestöd, i likhet med hur nämnden har definierat studiestart för beräkning av ramtiden för arbetsvillkoren, skulle komma att definieras som den första gången en studerande påbörjade en utbildning på ett sammanhållet program skulle den årliga inkomsten många gånger fastställas vid en tidpunkt som inte är i nära anslutning till att den studerande påbörjar studier med omställningsstudiestöd. Parterna delar CSN:s uppfattning att det utan en reglering finns risk för att omställningsstudiestödet i många fall kan komma att beräknas utifrån inaktuella inkomstuppgifter, vilket skulle strida mot syftet med stödet.

Parterna delar CSN:s uppfattning om att förslaget ligger i linje med syftet med stödet och att det inte leder till att målgruppen för stödet utökas.

5.5 Omställningsstudielånets storlek ska bestämmas utan hänsyn till kompletterande studiebidrag

CSN:s förslag: Omställningsstudielån ska få lämnas med ett belopp som motsvarar 63 procent av skillnaden mellan storleken på den studerandes omställningsstudiebidrag före skatt och hans eller hennes årliga inkomst, multiplicerad med den omfattning som omställningsstudiestöd ska lämnas för.

Omställningsstudielån ska få lämnas bara om den studerandes årliga inkomst delad med 52 är högre än den studerandes omställningsstudiebidrag per vecka.

En registrerad omställningsorganisation som har beslutat om storleken på kompletterande avtalat studiestöd för en person som har beviljats omställningsstudiebidrag ska inte längre vara skyldig att informera CSN om innehållet i beslutet.

Parternas synpunkter

Parterna tillstyrker förslaget. Enligt det nuvarande regelverket ska lånet beräknas så att summan av den studerandes omställningsstudielån, omställningsstudiebidrag och eventuellt kollektivavtalat kompletterande studiestöd som lämnas av en omställningsorganisation, efter skatt, inte ska kunna överstiga den studerandes tidigare nettoinkomster från arbete. I de fall den sökande söker omställningsstudielån, tillhör en omställningsorganisation och har en årlig inkomst över 4,5 inkomstbasbelopp, behöver CSN därför få besked om och med vilket belopp omställningsorganisationen kommer att lämna kollektivavtalat kompletterande studiestöd innan omställningsstudielånets storlek kan beräknas. CSN beskriver att denna ordning inneburet att handläggningstiderna har förlängts med följd att de studerande som har kompletterande studiestöd och omställningsstudielån har fått vänta på sina beslut.

CSN beskriver därtill att proceduren måste upprepas för samtliga ärenden där individen har omställningsstudielån och kompletterande studiestöd när stöd har beviljats för en period som löper över ett årsskifte, eftersom både omställningsstudiebidrag och lån då ska beräknas om baserat på de för året aktuella inkomst- respektive prisbasbeloppen.

Utöver att den nuvarande ordningen, där CSN vid beslut om omställningsstudielån är beroende av uppgifter om storleken på den studerandes kollektivavtalade kompletterande studiestöd, förlänger handläggningstiderna och innebär att studerande får vänta på sina beslut, anger CSN att regelverket dessutom innebär att det blir svårare att hitta fungerande systemlösningar för en maskinell prövning.

Parternas uppfattning är, i likhet med CSN:s, att det även fortsatt inte ska gå att bli överkompenserad via det offentliga stödet, dvs med omställningsstudiebidrag och omställningsstudielån. Samma principer och beräkningsmodeller för lånebeloppet som gäller idag när den sökande endast har omställningsstudiestöd bör därmed tillämpas även för sökande med kompletterande studiestöd. Eftersom proceduren för beslut och omräkningar av beslut som inkluderar storleken på det avtalade kompletterande studiestödet är mycket arbetskrävande och leder till förlängda handläggningstider, och maskinella lösningar är svåra att finna, är parternas uppfattning att det vid beräkning av eventuell överkompensation, i likhet med CSN:s förslag, däremot ska kunna bortses från avtalat kompletterande studiestöd. CSN:s beräkningar visar därtill att de flesta inte heller med den nya beräkningsmodellen kommer att överkompenseras och att överkompensationen när sådan uppstår är marginell, då några studerande med månadslöner i intervallet 30 000 till 50 000 kronor i månaden skulle få som mest några hundra kronor mer i månaden i lån och bidrag efter skatt, jämfört med tidigare arbetsinkomster efter skatt. Dessutom rör det sig om ett lån som ska betalas tillbaka.

Parterna delar CSN:s uppfattning att förslaget ligger linje med syftet för omställningsstudiestödet och att målgruppen inte utvidgas.

5.6 Skatteverket ska lämna uppgifter till CSN om aktiv näringsverksamhet

CSN:s förslag: Skatteverket ska, i den utsträckning det behövs för kontroll av ansökningar om omställningsstudiestöd från egenföretagare, på begäran lämna uppgift ur beskattningsdatabasen om tid då den sökande har bedrivit aktiv näringsverksamhet.

Parternas synpunkter

Parterna tillstyrker förslaget. Detta mot bakgrund av att uppgifterna behövs med anledning av vad som föreslås i avsnitt 5.1.4.

Kompletterande förslag vad gäller ikraftträdande av vissa förslag i CSN:s promemoria Uppdrag att ta fram förslag på regelförenklingar inom omställningsstudiestödet

I Utbildningsdepartementets promemoria föreslås att de av CSN föreslagna bestämmelserna i avsnitt 5 ska träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas för första gången i fråga om ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser föreslås fortfarande gälla för ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas före den 1 juli 2025.

Parternas synpunkter

CSN beskriver att handläggningsläget är mycket ansträngt, och att åtgärder för att förenkla administrationen av stödet, korta tiden som de studerande får vänta på sina beslut och säkerställa att större delar av anslagna medel kan utnyttjas därför brådskar. CSN anger vidare att myndigheten under 2024 genomför utvecklingsarbeten som syftar till att automatisera och effektivisera delar av prövningen. Dessa arbeten är, enligt CSN, beroende av att det är klarlagt hur regelverket för omställningsstudiestödet kommer att se ut. Myndigheten klagör därtill att om ikraftträdande kommer för sent kommer det att försena nödvändiga effektiviseringar, och framför att förslagen i myndighetens promemoria bör träda i kraft så snart det är möjligt.

Parterna bedömer att ett tidigare ikraftträdande av de bestämmelser som föreslås i avsnitt 5 i CSN:s promemoria än vad som föreslås i Utbildningsdepartementets promemoria, dvs ett ikraftträdande redan den 1 juli 2024 är att föredra. Detta mot bakgrund av att handläggningsläget är så pass ansträngt, och att CSN uttrycker att behovet av regelförenklingar är mycket brådskande för att myndigheten i ökad utsträckning ska kunna automatisera och effektivisera handläggningen av omställningsstudiestödet samt kunna implementera det systemstöd som myndigheten utvecklar för handläggningen av stödet, utan ytterligare tidsfördröjningar.

Mattias Dahl

Martin Wästfelt

LO

Susanna Gideonsson